

У ЦРНО, И НАЗАД

Млатимуд Обеспокојевић стајао је у ветеринарској амбуланти и стекао мачку за врат. (Дато му је то име, а могло му је бити дато и другачије. Он је фикција. Колико у фикцији има истине /фикција је истина!/, толико је има и у Млатимуду. Живот /пун сокова, бујан, свеж, неухватљивог смисла итд./ надилази своје делове, па и истину /тмурну/, која је само један сегмент живота. Надилази изречено, оно обележено речима. Очево име вукло му је порекло од зоре, мајчино од душе, комбинација обећавајућа! Млатимудово од млаћења, очигледно, муда. Па сад, реците није ли свет, како се то већ каже, на стабилној низбрдици? Да ли се услед тог млаћења он испирио као спокојан или неспокојан, тј. обеспокојен, остаје да се види. Креације настају у магновењу, или постепеним методичним поступцима, дуготрајним слагањем цигала. Млатимудово име настало је у магновењу, намах ми је севнуло у глави. Али незгода је у томе, незгода по теорију, што се оно вероватно дуго у њој таложило.) На рукама је имао дебеле кожане рукавице (заштита од канци), уста и нос прекривала му је хируршка маска (због смртоносне заразе која је у то време ширила пипке напаћеним али ништа мање лудим човечанством). Ветеринарка је, такође с маском, стајала на пола метра од њега, главе погнуте над операционим столом.

Није било довољно кисеоника у просторијама. Сви прозори затиснути. Улазна врата затворена. Осећао се воњ, тежак, карналан, претходних пацијената, њихових излучевина, помешан с мирисом лекова и средстава за дезинфекцију, начичканих по полицама. Ветеринарка је гипко савила зглоб (кожа јој је била млада, затегнута) и увукла топломер мачки у анус, одижући је другом руком за реп. Као да га је увукла Млатимуду. Мачка је тупо маукнула и погледала га. Држао ју је и даље за врат, са обе руке. „Како се маца зове?“, рекла је ветеринарка, зурећи у животињу. „Старија“, рекао је Млатимуд. Ветеринарка је заклимала главом. Кад је заустила да проговори, жена која је на повоцу одводила претходног пацијента, јазавичара, викнула је из чекаонице: „Јао, није могла више да издржи!“ Млатимуд се окренуо, и даље држећи мачку за врат, и видео, прво, власницу јазавичарке, са усницама по средини благо извијеним нагоре, које су му, у комбинацији са њеним образима, заличиле на мајмунску... овај... задњицу. Лице које су богови, из чисте обести, вероватно, поново узели да месе под старе дане, па га тако измесио да га ни рођена мајка не би препознала. Груди су јој се дизале и спуштале. Од узбуђења. Деловала је симпатично. У другој прилици, Млатимуд би је вероватно позвао на кафу. Онда је видео и керушу, како излива на под садржај бешике. Истицало је и истицало. Скоро као мали водопади. Скоро да се поплавила читава чекаоница. Ветеринарка је подигла главу, рекла: „Ништа не смета, навикли смо на то“, па је извадила топломер мачки из ануса, обрисала га ватом, одложила у металну посуду (мачку спустила на сто) и одшетала до предсобља. Жена и јазавичарка већ су

биле изашле. Покретима ветрењаче, ветеринарка је на локве мокраће бацала комаде папирног убруса, кидајући их с котура роло-папира. Хартија је попут падобранаца у доскоку падала по површини течности. М. је и даље држао мачку за врат, зурећи у ветрењачу и падобранце. Ветеринарка се вратила до операционог стола, рекла: „Где смо стали?“, а на Млатимудово слегање раменима, дохватила је велике маказе и почела да сецка ућебану длаку мачки с леђа, да је разгрће и прегледа кожу. Потрајало је. Покрети су јој били вешти, искусни. Млатимуд је зурио у јаке прсте. Није много размишљала, видело се. Животиња је, зачудо, била мирна. Погнуте главе зурила је у метални сто који се светлуцао. Длаке, знатижељни морепловци, шириле су се на све четири стране света. Неколико је нападало и по ветеринаркиној (плавој) маски. Вероватно и по Млатимудовој (белој). Нос га је засврбео. „Маца је доста стара“, рекла је ветеринарка и погледала га. „Колико тачно?“ Корпулентна средовечна плавуша. Сивоплаве очи сијамке. Зелени лекарски одевни комплет. По акценту би Млатимуд рекао да је Босанка. „Не знам баш тачно, сигурно више од петнаест“, рекао је. „Да видимо зубе“, рекла је она и разјапила мачки вилицу. Ова се ни против тога није опирала. Брзим покретима, ветеринарка је испипавала чељуст. Онда су јој се у руци створила зубарска клешта, па је, рекавши: „Смета јој овај очњак кад гризе“, ухватила клештима дотичног и ишчупала га. Као да га је Млатимуду ишчупала. Већ му се било завртело у глави, очи су му се отиснуле. Мачка је пригушено маукнула, али се није померила. Животиње су ту да од њих учимо. Ветеринарка је бацила зуб у канту, врхом клешта дохватила вату из посуде, умочила вату у бочицу и, још једном отворивши мачки уста, потапшала неколико пута место где је стајао очњак. Вата се зацрвенела. „Биће све у реду“, рекла је ветеринарка и подигла поглед ка Млатимуду. „Је л’ вам добро?“, рекла је. Његов израз лица изгледа да јој је пристигао до мозга. „Не знам“, рекао је М. Мало му се белело пред очима. „Па не изгледате баш најбоље“, рекла је ветеринарка, сад забринута. „Изађите, молим вас, на ваздух. Немојте да ми ту паднете.“ Мало је одмакла трбух од стола. „Често ми људи овде падају.“ Млатимуда је хладан зној већ целог облио, изгледа да није чуо речи. Стезао је мачку за врат. „Ма не брините за мацу“, рекла је ветеринарка. „Сама ћу је средити. Изађите.“ Показала је руком на врата. Скоро да га је погурала. То је дало резултата. М. је пустио мачку, окренуо се око своје осе, закорачио ка излазу. У недостатку кисеоника, вртело му се у глави. Већ је видео себе како посрће, пада у ону псећу мокраћу. Али наставио је, тетурајући се, ка вратима, ка ваздуху, празнини. Редослед увек исти. Није био свестан тога да ли је стао на папирне убрусе натопљене мокраћом, или их је заобишао, тек, изашао је из амбуланте и скинуо маску и рукавице. Дубоко удахнуо ваздух, као дављеник кад се домогне површине. Осетио је да израња из кошмара. Кисеоник му је сад испуњавао све алвеоле, оживљавао га. Авај. У коначном следу, за коју деценију, убиће га.

Дан је био сунчан, али свеж. Небо најплавлје плаве боје коју је Млатимуд икад видео, без облака. Свежина га је повратила. Шеткао је око капије, наслонио се лактовима на металну ограду, зурио у шипражје иза куће, у мршавог пса који се на шљунку излежавао на сунцу, не марећи ни за шта на свету, чак ни за то да ли ће се неки шинтер ту појавити, да му дође главе. Ноздрве су му лагано подрхтавале. Животиње су ту да... Млатимуд је сео на камени праг. Био је топао. Подигао поглед. Брда, као пресвучена

изгорелом медвеђом кожом, поигравала су му пред очима. На једном од брежуљака је засветлуцало: одблесак сунчевих зрака с каросерије неког аута у покрету, где се веза: сунце, ауто, Млатимудово око, која се протезала тачно сто четрдесет девет милиона и петсто деведесет седам километара кроз свемир, и тих неколико од аута (ако је то био ауто) до Млатимудовог ока (ако је то било око, и његово), показала неразумљива као и толике пре ње. На вратима је била причвршћена плочица: *Др Мичивога, вештеринар*. У каквој су вези померање вода и сивоплаве очи сијамке?

Ауто му је био паркиран преко пута амбуланте (са деведесетогодишњом мајком на задњем седишту), ни пет-шест корака одатле. Учинио му се предалеко. Две жене, ни младе ни старе, пристизале су улицом једна другој у сусрет. Док су се мимоилазиле, управо пред вратима амбуланте, једна је рекла: „Добро јутро, комши’ка, јеси поранила?“ Друга: „Ето.“ Прва: „Набавка, а?“ Друга: „Шта ћеш.“ И настављају даље, свака својом страном улице, свака својим истачканим правцем, са гомилом мусавих птића што чекају код куће разјапљених чељусти. М. је устао, кренуо својом истачканом стазом, ка возилу. Нешто је у пролазу рекао мајци, која је кроз наочаре и прљаво стакло зурила у њега, с вуненом марамом на глави, заклањала јој је пола лица. Она му је одговорила, шта, није знао. Што чујеш, не веруј ништа. Што видиш, пола баци. Обишао је око аута, отворио врата и сео на седиште. Спустио маску и рукавице на сувозачко. Ухватио се за врат. Или је то било чело. Хладан зној, ево, поново га облива. Онда је, ваљда, почео да губи свест. Нестајање настало, пропадање убрзало. Чеона и потиљачна кост раздвајале су се да је све крцкало, као тектонске плоче из праисторије од којих су настали континенти. Једна је вукла на једну страну, друга на другу. Шчепао је обема рукама себе за главу. Размакни воде, подели недељиво, укажи нов видик! Није помогло. Руке и глава, испреплетане. Уместо косе Горгонине змије, или нешто такво. Ни мозак није био у једном делу, лепо се то осећало. Склопио је очи. Па их отворио. Пред њим се указало – ништа. Обојено најцрњим црним икад виђеним. Баш су га тог дана салетеле боје. Поново је склопио очи и мало сачекао. Опет их отворио. Ништа.

Ово су појединости: измршало тело у седишту, с теменом приљубљеним уз наслоњач за главу; врата отворена, истурена лева нога; рука се хвата за ручну кочницу, које нема. Нестало је светла. Када му је света нестало. Млатимуду је најчудније било то што се све зацрнило, читав хоризонт, а он је и даље размишљао. Ти не знаш шта си, очевидац свог распећа, пуко средство. Гласови. Био је у возу у коме су и он и читав његов свет путници, возу пуном дечурлије која се на поду играла с коцкицама. Свет га је, да тако кажемо, увек притискао неминовношћу, координатним системом тешким хиљадама тона, и сад је та неминовна композиција ушла у неминовни тунел, коцкице се и даље бацају, смех и плач одзвањају у тами, он није власник своје егзистенције, те, које га притиска, ни свог координатног система, а воз из тунела нема намеру да изађе. Окамењена правила врсте. Отворио је очи. У будном уму један свет, црно. Шофершајбна, исто – дно црног лонца. Склопио је очи. Исто. Опет их отворио. Црно. Био је, очигледно, ван живота. Мора да је било то. Нема света, а он је још ту. Тако је у смрти? Одузето виђење, остављена могућност размишљања? Наставио је са претпоставкама, оне чине живот. Помислио да је ослепео. Јер отварао је очи неколико пута. Све је и даље било црно: само сад огромно, и црно. Али је глас у глави богорадио. Ухватио се

опет за чело, повикао: „Пп-пилибуда, пп-пилибуда!“, хтео је да види светло. Или је то прошапутао. Чудно што се види црно кад се отворе очи, а требало би да види свет(ло). И поставио себи, у глави, питање: 'Може ли се бити у несвести, а да свест функционише?' Пружио је опет руку према ручној кочници, кочнице опет није било.

Стање општег црнила у Млатимудовој глави и око ње трајало је тачно пола минута. У исто време био је у паници да је ослепео, или да му је пукао крвни суд у глави, или да се неки тумор на мозгу активирао, а и потпуно миран, утонуо у возачком седишту као у колевци, са мајком на задњем седишту (нејасно је било шта је она радила док се све то дешавало, ако је уопште и седела тамо). Онда је црно – помало, помало – почело да бледи. Пред очима су му затитрали слабаши обриси, као кад се у мрачној комори постепено исцртавају главне линије фотографије, а лица и твари, дотад непостојећи, израњају из таме: пред телесним очима је засветлуцало. Зора! Али није била зора. Обриси искрзани у почетку, потом јаснији, ивице ствари и предмета, поново је почињао да види свет – или нешто што му наликује – шофершајбну и гране ораха испод ког је ауто био паркиран. Фасцинантно. Скоро као у Постању. „И беше тама над безданом...“ А онда: „И би светлост...“ Свет у настајању и нестајању. Прешао је преко моста. Из ничега у нешто, и обратно. У сну и несну. И неко то посматра. У овом случају он, Млатимуд, настао клађењем, у доњим органима, међу слузи и нечистоћом. Ах, човек! Од јајашца до Боготворца. Од јајашца до Великог праска! Јајашко, који је сад замишљао да посматра гашење и паљење васионе. Посматра у одсуству свести, треба рећи, или баш – у присуству свести, а у одсуству тела, нејасно је шта је ту било присутно, шта одсутно. И је ли он уопште био присутан. Дух у телу, нема веће несреће. Онда – велики свет, тако стваран, са сунцима и млечним путевима, ишчезао. Расплинуо се у парампарчад. Што је црnilо у његовим зеницама (читај: мозгу) доказало. Чинило се да је ту, а није га било (не мозга, њега). Материја без утемељења, реалност у уму бога. У сну и несну. Тврђаве мисли у међусобној завади. Противуречности као привид. Нешто ће увек доћи да те одува са места на коме стојиш, рекли су. И да се сети ко је. И да се завеса непрекидно диже и спушта. Погубна дела неба, звук и вода, влакна, итд., итд. Да се уклони мозак, позвати Видовиту Џејлу. У сну и несну.

Чврстим, по обичају, гласом, мајка је пресекла клупко од колосалних мисли у оку духа његовог о метафизичким суштинама: „Зашто си паркирао испод ораха? Орах је зло дрво“, рекла је и нагнула се ка њему између седиштâ, покушавајући да му види израз лица, све те утиснуте бразде протеклих дана, година и деценија, и закључи како је младунче. Значи, била је ту. Увек ту. Да надгледа. Да закључује. Усмерава. Да зубима и канцама држи живот, чак и тај мршави преостали окрајак, чак и после сто проживљених година. „Ма какве то везе има...“, рекао је М., чекајући да се свет постави на место, да се устолочи. Да се љуштуре испуне облицима, да се произведе обиље и раст усева, суша и глад у другој прилици (чуо је мајку како каже: „Има, има.“). И све је, опет, коначно било ту. Наизглед темељно, згуснуто, испреплетано. Непомично. Иако се све још увек тумбало, иако се још увек све гибало. Бар њему у глави. На небу је била другачија ситуација. Све се и тамо тумбало, све се и тамо гибало (Сунце је, са своје стране, хрлило у дубине свемира брзином од двеста педесет километара у секунди) – али је изгледало као да све стоји. А испод неба: људска лица, одводне цеви, сиве вране, прозорчић

на крову, кошнице од сламе, једна дивља гуска и један бележник. Свет одвојених честица, партикула, присутних у тренутку, размонтираних у вечности. Уз оближњу кућу, уз шупу оближње куће, стајао је, у свој својој руинираној величанствености, напуштени сто с три ноге (и да су тада Млатимуда којим случајем осовили на ноге, изгледао би попут тог стола, посуновраћен). Поред аута, чворновато стабло ораха, гране натегнуте лишћем, све срасло и набујало, као сад њему у глави, и шупа са одшкринутим вратима, сива сенка. Оно што је малочас било црно и непостојеће, сада је добијало облик/боју, враћало се, постајало твар. „Нема вам излаза одавде“, рекао је ес-ес официр неком Пољаку, „изузев кроз димњак крематоријума.“

„Народ се чува ораха, није требало да се ту паркираш“, поновио је глас отпозади, „али ти увек знаш најбоље. Зато ти се све то и догађа.“ М. се окренуо. „Шта све?“, рекао је. „Па све то“, рекла је мајка и прекрстила руке на грудима, окренула главу ка прозору. Знак да је разговор завршен и да је време за полазак. М. је упалио мотор, ауто се затресао. Али у његовој глави се у том тренутку одвијало истинско брујање. „Појешћеш ми џигерицу“, добацио је глас отпозади. Утом се поред аута створила ветеринарка. Пружила је кроз отворен прозор Млатимуду корпу с клонулом животињом. „Шта сам дужан?“, рекао је он и машио се за џеп (био је заборавио на мачку). „Две хиљаде“, рекла је ветеринарка, узела новчанице које јој је М. пружио и кренула назад, ка отвореним вратима ординације. „Срећан пут!“, довикнула је, не окрећући се.

М. види да му се тело покреће, зна да мозак размишља, осећа да срце куца. Али није то он. Није важно ко је. Гускица. Мисли су се опет саме од себе померале, гурале једна другу, истискивале, ексхумирале. Замишљао је како једе ону џигерицу. Са слашћу. Само му је та слика била пред очима, ако је од очију нешто остало. Ујдурма с мајком сводила се на то да је она пошто-пото, и са деведесет година – као да јој од тога зависи живот (то мало преосталог времена) – и даље хтела да му буде мајка, док је он, са својих педесет пет, говорио да му мајка одавно није потребна, евентуално пријатељ. „Не, не“, закукала би она, „ја сам ти мајка, не пријатељ!“, зурећи слабовидим очима, ниска и ситна, у њега големог, пред собом. Ако желиш њено тело, мораш јој на олтар, заједно са џаком шећера, бацити и дух. То је из друге приче, садашње. Поред њега је, на сувозачком седишту, сада седела његова жена. Или неко ко јој наличи. Размишљао је мало о томе, колико му је дозвољавала запремина лобање. Дневни унос шећера, рекла је прошле зиме сад покојна мајка, а он запамтио, 36 грама. Дешавало му се, и то све чешће и са годинама, да му мисли врлудају, у глави, саме од себе, од тачке А до тачке Б, а заправо од тачке А до тачке А, од мајке до супруге, рецимо, и назад, од супруге до мајке, посебно. Погледао је у супругу. Неколико кишних капи пало је на шофершајбну. „Моја мајка није имала емоција, ја сам као она“, рекао је зурећи испред себе. Двоумио се, укључити брисаче или не. „Не лупај“, рекла је супруга гледајући право кроз шофершајбну, у даљину, у пут који је кривудао, у капи кише које су се сливале низ стакло, у за њу непостојећу будућност. Укључио је брисаче. „Може ли човек себе видети непостојећег, какав ће једном бити?“ Супруга га је погледала. „Шта...“, рекла је. Слегнуо је раменима, осмехнуо се. Као што брисачи не могу да зауставе кишу, ни смех не може да реши проблеме, али помаже да се настави пут.

Често би му, сваких пола године, рецимо, у сасвим неочекиваним тренуцима, са сасвим очекиваним образложењима („Опет ми кроз главу пролази оно...“), и увек као да од њега очекује неки одговор, испричала причу о саливатељу страве, ево и сад, почиње: „Знаш... говорила сам ти о саливатељу који лечи нероткиње“, рекла би, истуривши, због нечега, браду: „Одведе их у поноћ на гробље, па им нареди да се скину...“ Ту би га погледала. „...и да им свакој по дрвеног коњића да га зајашу. Док оне тако голе јашу, он по гробљу ваља буре пуно камења. Буди мртве... да помогну нероткињама.“ Прича ју је због нечега узбуђивала. Њушио је сад неку промену. У време кад се потајно радовао њеној жаловости. Добри домаћин понор. Није желео да му деца, унуци и праунуци постану купци удобних фотеља, трговци, пиљари или предузетници. То не. Желео је што даље од људи, што даље од себе. У чун који вуче лабуд, као Лоенгрин. У кавез са дивљим животињама, ако треба. Прошлост је магла, будућност празна маска, садашњост неухватљива. М. корача по ваздуху. Ваздух га обликује. „И мени би, као и њој, после година ћутања, безразложно грунуле сузе“, наставио је М. своју причу, возећи преко свих градова и свих саливатеља, не окрећући се ка сувозачком седишту. Онда је супруга поново проговорила, ужаснута, рекла је, његовим неукључивањем: у разговор, у однос са њом, у читав васиони живот, и говорила – наредних тридесет минута. Жене дневно изговоре двадесет хиљада речи. О чему? Ни по снегу ни по стричевима. Ни по бабу ни по свету. Итд.

Прошли су кроз центар града, на периферији се искључили са главног пута, стигли до дома за старе. Ту се, отприлике, завршио и супругин монолог о укључивању и неукључивању. Поентирала је, на крају, из неког разлога, и причицом о *својој* мајци, која се, сазнавши да јој је ћерка са петнаест година изгубила невиност, бацила на патос и од муке почела да гризе тепих. И Млатимуд је окончавао свој ток мисли, као и увек, јењавањем, сплашњавањем, сећањем на оца: Јесте се отац, у ноћи стварања, трудио да целу ствар око прокреације и особина потомства промени уз помоћ својих водопливача (исповестиће се: незнатно). Емоције код Млатимуда нису прелазиле 36,5 целзијуса. У часу кад је створен, у изнутрицама, у тами и страсти ноћи, нико га, наравно, ни за шта није питао. А како би ико и питао облик, кад облика још не беше. А поготово га нико није питао о месту и времену, о томе где ће бити катапултиран, да се злопати неколико деценија пре него што га преобликују у иловачу. У поређењу с непомичношћу пре егзистенције, са мирном тамом без изворишта, и са истим таквим временом без времена, које ће проводити после свега овога, егзистенција у којој је сад бивствовао трајала је исто колико и пуцањ прстима. Али може ли *нешто* настати из ничега, и опет се, после времена бивствовања – претворити у *нишита*? Речено је, а ако није, ево сад ће – анђео таме нек буде доносилац светлости.

Супруга је изашла из аута, залупила вратима, па их поново отворила и са задњег седишта узела крцату пластичну кесу, мајчино укупно одело. Фркнула је на Млатимуда и прокоментарисала мајчино понашање. Да ју је једном, на породичном скупу, пред свима, назвала порочном женом. Када то бејаше? М. је зурио у претеће зенице оне с којом је обилазио кругове око часне трпезе, у цркви, беше некад. Лежали су у пећини једно до другог, бокова приљубљених. „Дођи да те пољубим“, рекла је тада, а лепота јој је била од другог света. Кад му се чинило да је жена прве звезде. Каква штета. Порочном,

само зато што је он једном мајци изјавио да она, супруга, воли секс. „Ушао сам јој у крв“, рекао је тада мајци, намерно јој то плуснуо у лице. Сад је љутито ставио капу, подигао наочаре на нос, крагну уз врат (дувао је ветар) и кренуо за супругом кроз парк, уском стазом ка Дому. Прошао је поред полицајца у тамноплавој униформи, руке му на леђима а брада истурена, пендрек се клати напред-назад и лупка о колено. Самоуверени корак. Један момак вешто је на трави жонглирао с поморанџом уместо с лоптом, док је девојка стајала са стране и посматрала га. А малишан с провидним ушима ударао је шаком о другу клупу, плачући из свег гласа. Стаза је завила улево. И Млатимуд за њом. Небо високо, земља тврда. Увек је он пратио стазе и богазе, ма где водиле, са заносом пионира. Његова се воља опредељивала спољним побудама, браздама које су га увлачиле у себе. Једна девојчица, срећна у незнању, пројурила је на ролерима у супротном правцу, њиштећи попут ждребета које пуно почетничке снаге хрли у живот. Lilla flicka. Ако папагај уме да говори, не зна и да мисли, хтео је да каже, али није, гледајући у црне лаковане ципеле са штиклама своје супруге, и њене округласте пете, које су се преливале налево и надесно попут желеа, љуљале се као сапи патуљастих коња. Била му је издржљива та жена, коњски издржљива: једном је седела за породичним ручком, пре него што се удала за њега, и у тањиру испред себе угледала дугу белу длаку („Супа је велика госпођа...“, кокодакала је управо мајка). Али „није хтела да се замери“, објаснила му је касније, будућој свекрви, по свој прилици власници длаке, па је длаку појела са супом. „Да је човек у исто време и животиња, то сви виде“, рекао је М. супрузи, пришивши вратима Дома и њеним петама, које су се пропињале степеницама. „Можда и више животиња него човек.“ Или је то помислио. У последњем тренутку заменио је папагаја кравом, не зна зашто, и рекао: „Нема никакве разлике између тебе и краве, осим што ти мислиш да умеш да размишљаш.“ „Као ни између тебе и зеца“, рекла је она не окрећући се, и ухватила се за кваку. Ипак су разговарали. „Да“, рекао је М. „Али зец је у предности. Нагон му је јачи.“ Дао му је био Бог жену, да је извуче из пупка, обмота у плаво, и испљуне. Бежи, зеко! Жена је мангал. Ужарени угаљ. Вратити пошиљку, уз поруку: „На штету је душе.“ „Можеш и да заувек заспиш!“, био је одговор на његово ћутање. На његов говор. Супруга је закорачила ка канцеларији управника. „Само још да изаберем место. У кревету, или на ливади“, рекао је М., гледајући јој образе обливане црвенилом, заглављене усред скоро па модрог ноћног неба.

Жене! Лудо се заљубљују у авантуристе, све док их се не дочепају. Онда их уштроје, да више не напуштају кућу. Такве су мисли колале Млатимудовим мозгом, за који се каже да је генератор мисли, док је улазио у старачки дом, последњи пут. Онда и ова: Права љубав, нестала. Изгубила се негде између брачног кревета, кухињског стола и ве-це шоље, изгубила се попут камена који је једног лета са дна мора изронио за супругу, само да би га после неколико година заврљачио назад. „Не могу у исто време и да те волим и обљубљујем“, рекао је М. тада супрузи, док су са обале посматрали како камен брзо тоне. „Седиш ми у глави на два различита места.“ Зурила је у њега. „Тешка сам глава, сиво кљусе“, рекао је и то. И пао, као што љубавници падају. „Као што у исто време не можеш да размишљаш и да говориш?“, рекла је она. „Да“, казао је М., и закорачио у море. „Саломе!“, викнуо је кад му је вода дошла до гуше. Јер

море му је савладало срце. Светлости је, опет, те вечери на обали бивало све мање. На небу је, изнад хоризонта, блештала половина месечевог колута, спремна да се спусти и одруби му главу својим српом, да га коначно и једном заувек докрајчи. Да је само био за то спреман.

Управник је седео за столом и листао папире, видело се, тек да би нешто радио. Онда се дигао, театрално наклонио, рекао: „Хвала за ваш велики долазак у нашу малу средину.“ Направио је паузу, покушавајући да улови реакције на своје речи (није их било), па показао на две приљубљене фотеље преко пута стола. М. и супруга су сели. Једна мува се са стола подигла у ваздух, водоравно попут хеликоптера, па атерирала на управников рукав, и умирила се. Прво је било речи о сандуку. М. је само климао главом, било му је свеједно. Сетио се мајке како гледа неки документарни филм, и каже: „Ево, праве мртвачки сандук. Зашто се виде само руке мајстора?“ Управник је погледао у Млатимуда, рекао: „А да окупамо покојницу?“ Млатимуд (после кратког ћутања; купање мртваца било му је морбидно): „Је ли неопходно?“ Супруга га је гурнула лактом. Управник: „Зависи. Није обавезно.“ М.: „Онда боље не.“ Управник: „Не инсистирамо.“ М.: „Онда, добро.“ Тако су могли до судњег дана. Питања и одговори, ништа не питају и ништа не одговарају. Онда се сетио како му је мајка понављала, вероватно да му то утуди у главу: „Нећеш ме још дуго овде гледати... Нећеш ме још дуго...“ *Овде*, стресао се сада М. *Овде* је више неће гледати, али тамо... значи, *џамо*... Сетио се и када ју је последњи пут видео живу, кроз отшкринута врата собе у Дому. Лежала је на кревету (у свако доба, говорила би му, спремна је да заспи и више се не пробуди!) с вуненим џемпером пребаченим преко ногу, зурила у телевизор одакле је допирала музика из руске серије, непрекинути вергл. Ушао је. „Погледај овај свет“, рекла је мајка, не гледајући га. „Некаква тишина влада. Све је преврнуто... намигују играчке.“

Склопио је албум с фотографијама. Не покрећи оно што мирује. Вратио га на полицу. Заборавити прошлост, заборавити шта је говорио, заборавити ко је био. То готово. Био сам та жена. Њен изданак. Из земље њене изникао. Склизнуо низ бутине, у млазу топле крви. Свет. Туђе ручерде. Изашао је на трем, запалио цигарету. Пламен као пожар у пустињи. У добар час. Пресек мисли. Онда блажена беспослица. Чекање да ништа не буде важно. Ветар је њихао на гредама окачене џакове са орасима, његову новорођенчад. У даљини су блескали последњи пурпурни облаци, за сунцем, као Леониди, тонући иза хоризонта. Препознао се у облацима, у пурпуру. Његово поље рада. Чекао га је нови дан. Константа умереност са повременим претеривањем. Устајање у зору, да се поздрави сунце. Рано легање, да духови могу да обаве шта имају, по ноћи. Озидана обала. Шта се дешавало у простору облака? Млазњак је летео небом остављајући трагове крилних мотора, прво раздвојене, а потом су се стопили у један, па распршили.

Онда је видео себе на грумену земље, како лебди високо на небу. Преко груди му лента. Грчевито се држи са обе руке, раширене, за ивицу грумена, у страху да не падне. Ноге висе у ваздуху. Ако падне, разбиће се. Тло као дно исушеног мора. Видео је на једном брежуљку женску прилику, палац високу, која му је заличила, по претходној схеми, на мајку, па онда на супругу. Жена је корачала ливадом, распуштене косе, голих груди, посрћући, и с времена на време падала на колена те грлила некакве пањеве, а

онда се придизала и призивала... „седму смрт“, тако му се чинило да чује, да је спаси „са пута слободе“. Речи су се дизале у небеса, одзвањале: „Спаси ме са пута слободе, спаси ме са пута слободе...“ М. је остао да лебди на грумену земље све док се доле, на земљи, није прочуло за његов случај. Онда су Земљани, сви заједно, одлучили да у својим кућама одврну славине и водом напуне долину. Вода се дизала, надлазила, таласала. Кућице су плутале по површини. Већ је знао да ако се сад и пусти, и падне, неће се разбити, тек угрувати у води. „Пусти се!“, чули су се гласови одоздо. „Пусти се!“, викали су људи из кућа, провирујући кроз прозоре. „Е па то је то“, рекао је М. и пустио се у празнину, у океан који га је породило. „Ја сам те родила, ја знам све о теби“, чуло се, и одзвањало му у глави, отпозади из аута, одоздо, из дубина земље, са дна океана у који је урањао. Те снажне животиње у женској души, треба их кротити, па припитомљавати, кротити, па припитомљавати. Био сам и та жена. Или нешто што томе наличи. Океан.

М. не зна како се овде нашао и зашто гази земљу, зашто лети небом. Можеш да се бориш, да бежиш, да нестанеш. Можда. Или да себе направиш човеком. Он има педесет пет година и седи на плавој тапацираној столици. Један мушкарац, два-три реда иза њега, устао је и рекао: „Молим, молим лепо“, па, као, увређен, сео. Други човек је отворио сва врата и прозоре и дунуо је тако јак ветар да га је однео. Њега, Млатимуда. А Саломе, она му је окренула леђа, љута због мука кроз које је прошла у претходних пола сата. Поново театар сенки, причина.

Ко записује речи, ко исцртава кораке у времену пре великог ветра? Хоризонт се затамнео, па занемео, спреман да отпева најлепшу песму. Да кажемо да је у исто време М. био ту и није био ту. На возачком седишту, на хоризонту, у дому за старе, на грумену земље у висини, на плавој театарској столици. Истовремено учесник и посматрач. Немогућа ситуација. Бар према физици. Из грла му је потекло вино. Знао је, он је рушиград. Река заборава. Није дошао да донесе мир. Опет, градио је читавог живота. Конструисао. Слагао једно на друго. Таложиио. Стизао до калцификовања. Тoliko је времена ту провео. Био *џу*. Да је ту, видело се по томе што сад чеше сопствено теме, прво једном руком, па другом, а да није ту..., па, једноставно, није. Једном ногом ту, другом не. У ваздуху је његова држава. Он, који је изјављивао да је једно дрво волео више него човека. Он, који је себе називао реалистом кога реалност узнемирава. Зидови којима се примицао непрестано су се одмицали. Пружао је руке према њима. Пружао их. Ширио прсте. Тражио. Чекао дрводељу, рибара, ћилимара. Градио ново небо. Био спреман. Очекивао да бар неко крене ка њему. Ослушкивао магичне гласове. О, звездо Даницо! О, Свемогући! Свакако да су и протуве пристизале са свих страна. Обриси лица и ствари, изранављена тама. М. се некад понашао као да материјалне ствари не постоје, покушавао да прође кроз њих (спуштајући руку од носка сламини, рецимо, ударио би надланицом у славину, или би, у пролазу, раменом качио зидове). Ум му се кретао брзином коју тело није могло да прати (а није да му је ум био богзна како брз), пали анђеоло је имао нејака крила. Било је болно, згуснути свет је био ту. А озледе свуда, поготово на доњим екстремитетима. Али неко га је некад ипак држао за руку, мелем је био надхват. Волео је њене очи од угља, њене очи од уља, чврста чворновата колена. Онда и све што је бујало широким пољем између пободених заставица.

Мирисе, расцвате, пупољке, живицу, родну земљу. Жене, почеле прво да брију бркове, онда длаци на листовима, па кренуле да рашчишћавају пазухе, да брију бутине и међуножје, на крају посекле и косу. Тело без иједне длаци? Људске приче. Колико још да их се исприча? У неком кутку васионе, мушкарац љуби женине усне, дете сиса мајчину сису, жена меси насушни хлеб, мантијаш у цркви цима звоно, мушкарац у белом оделу везује машну пред огледалом, девојка улази у такси да се сретне са љубавником, мајка иде на гроб сина јединца. И оне заслужују да се о њима нешто каже. Речи. За ову причу је било потребно пет хиљада осамсто осамдесет три, исто онолико колико је дана требало Кеопсу да сагради пирамиду у Гизи, или Хебрејима минута да, све громко дувајући у трубе, сруше зидове Јерихона. (Проверити.)

Освануло је ново јутро у најбољем могућем свету (не и у најбољем од замисливих), који је истовремено био и најгори могући (не и најгори од замисливих). Да не би под крај живота одрвенио, М. је решио да од свог живота направи... – живот. Интелектуалном усредсређеношћу и моралном стегом. Један корак даље. Или два. Мењати свет. Као што свет ево управо сад њега мења, топлим ветром са западног брда. Резултанта тих линија је живот (што измиче). Јавите богу Пану, јавите богу Саваоу, да сићу с небеса и задиве се тријумфу својих синова. Јавити и Творцу дилеме, човечуљку у фланелском оделу. И свима који посматрају представу мрава на буњишту (у тегли меда, мрави се утапају у оном што највише воле). Изнова да подигну свети бич и потеряју на пашу све што гамиже. Јер није се научило. Беше ли то бич за жене? Сад могу да кажем, сад Млатимуд може да каже, без бојазни од површног филозофирања: дићи ћу руке и мирно чекати да сунце изађе, мирно чекати да зађе. У свету без смисла и циља, бити трска и крик слободе! Ја, он, ти, ми. Све то си – ти. Радуј се: ово што видиш, ово што чујеш, није прави свет. Свет је ово при виду. Отворила су му се врата и он је искористио прилику, ушао, узео оно што му је понуђено, па изашао, исцељен. Не може се остати. Онда је урадио јутарње вежбе истезања. Учинио корисно старом добром телу, потанко упознатом, као никог и ништа на свету. Крв да процуња саобраћајницама, да рашири хранљиве састојке системом, врати се одакле је кренула. Све остало, оно споља, изгледало је поплављено, и мрешкало се, као да је преко целе Земљине кугле неко навукао сиву пластичну кесу, и сад ће да је затегне. Такав је то био свет. Пружи руку, пипај пред собом. Морзеова слова. Оно што ће тек доћи. Сети се да си стар. Птице у горњим подручјима певале су кантате за ново јутро. Добар знак за старог момка попут Млатимуда. Још увек му се дизао на такве ствари. Још увек. Одредите му место за починак. Ви, дивни богови, што не марите за људе. За створења која вас обожавају. И најмудрији човек, у поређењу с вама, из висина и низина, изгледа као мајмун, кажу, и у мудрости и у лепоти и у свему осталом. Или можда нема никог с ким би се поредило. Као што вероватно нема никог ко би у ово написано поверовао. А истина је. Да је измишљено. Што је доказ да је стварно. Као што је стварно (и измишљено) да на слици *Вавилонска кула*, поред свих витезова и дворана што стоје у богатим хаљинама на стенама око куле, око одмах хвата оног типа што нешто ниже, испод њих, спуштених гаћа чучи и врши нужду у потоку. Итд.